

Modele curriculare europene ale educației interculturale: principii metodologice, perspective de sincronizare

Cercetător postdoctorat Bunăiașu Claudiu-Marian

Rezumat:

Articolul *Modele curriculare europene ale educației interculturale: principii metodologice, perspective de sincronizare* este axat pe prezentarea unor rezultate parțiale ale cercetării documentare, empirice și ale stagiului de mobilitate, realizate în procesul de implementare a Proiectului *Direcții de dezvoltare a curriculumului intercultural în România, din perspectiva dimensiunii europene a educației*, finanțat de Academia Română, în cadrul Proiectului POSDRU/159/1.5/S/136077 “Cultura română și modele culturale europene: cercetare, sincronizare, durabilitate”. Modelele curriculare și rezultatele stagiului de mobilitate la Universitatea Jean Moulin Lyon 3 sunt sistematizate și analizate din rațiuni ce țin de relevanța pentru obiectivele și impactul preconizat al proiectului de cercetare. Principiile metodologice și modalitățile de sincronizare se înscriu în paradigma sociologiei curriculumului, care oferă un cadru consistent de dezvoltare a curriculumului intercultural.

Concepte-cheie: *curriculum intercultural, competențe interculturale, modele curriculare ale educației interculturale, sociologia curriculumului, sincronism european.*

1. Abordări conceptuale

În sens larg, curriculumul intercultural reprezintă un proiect educativ constituit din ansamblul proceselor educative și al experiențelor de învățare interculturală. În sens restrâns, curriculumul intercultural este reprezentat de totalitatea programelor educaționale, centrate pe dezvoltarea competențelor interculturale ale indivizilor, în societatea multiculturală.

Competența interculturală reprezintă un ansamblu transferabil de mai multe elemente:

- a) “atitudini: curiozitate, deschidere pentru combaterea credințelor stereotipe;
- b) cunoștințe privind grupurile sociale, produsele și practicile acestora din propria culturală sau a altora, privind procesele de interacțiune socială la nivel macro- și micro;
- c) abilitățile de interacțiune și descoperire: capacitatea de a recepta noi elemente și practici ale altor culturi, explicarea și relaționarea lor adecvată cu cele ale culturii proprii;
- d) abilități de reflecție și evaluare critică pe baza unor criterii, perspective, practici și produse ale culturii proprii și ale alterității” (Byram și Zarate, 1997).

Direcțiile europene de dezvoltare curriculară vizează mai multe categorii de programe (Banks, 1993):

- a) programe centrate pe conținuturi (orientarea spre transformare curriculară): introducerea în curriculumul școlar a elementelor specifice diferitelor culturi; abilitarea elevilor în a analiza curriculumul din perspective noi; reevaluarea și transformarea paradigmelor, care structurează conținuturile curriculare.
- b) programe centrate pe dimensiunea socială, care vizează creșterea performanțelor școlare ale elevilor, în contextul diversității culturale;
- c) programe centrate pe elevi, de dezvoltare a atitudinilor pozitive față de alteritatea culturală și de susținere a persoanelor marginalizate, pentru a dezvolta atitudini pozitive față de identitatea culturală.

2. Perspective și modele de dezvoltare a curriculumului intercultural

Perspectivile de dezvoltare a curriculumului intercultural, abordate în literatura de specialitate, sunt: „a) fundamentarea științifică consistentă, prin valorificarea contribuțiilor teoretico-metodologice din mai multe domenii și subdomenii socio-umane (antropologie, sociologie, psihologie interculturală, psihologie socială, pedagogie), în manieră integrativă; b) raportarea la modele educaționale ale interculturalismului, care au asigurat succesul unor reforme curriculare în țări ale Uniunii Europene; c) valorificarea rezultatelor cercetărilor bazate pe analiza relațiilor dintre mai multe categorii de determinări și performanțele sociale și școlare ale elevilor, în contextul diversității culturale” (Bunăiașu, 2015, p. 43).

Modelele consacrate de dezvoltare curriculară, din perspectiva principiilor și valorilor interculturalismului, sunt:

- *modelul redefinirii curriculare*, valorizat în Statele Unite ale Americii și Marea Britanie (Banks, J.A., Banks, C., 1997): a) promovarea de paradigme curriculare, centrate pe optimizarea învățării interculturale; b) introducerea valorilor grupurilor culturale, în curriculumul național; c) abordarea din perspective multiple a conținuturilor interculturalismului și implicarea elevilor în analiza acestora.

- *modelul social al consolidării puterii grupurilor minoritare*, valorizat în curriculumul din Olanda și Belgia (Wakling, 1980, Jeffcoate, 1976, apud Nedelcu, 2008).

- *programul experiențelor trăite*, promovat de Rulker (op cit) și bazat pe programe de dezvoltare a abilităților interculturale ale elevilor în câmpuri de acțiune socială.

Analiza rezultatelor preliminare ale cercetării documentare și empirice, privind curriculumul intercultural din România, relevă modalitățile de integrare a valorilor educației

interculturale, în zona primelor nivele ale modelului redefinirii curriculare: “a) introducerea de discipline socio-umane pentru etniile minoritare; b) definirea de competențe generale, în cazul disciplinelor socio-umane, care vizează dezvoltarea de capacități cognitive de analiză a diversității culturale, de atitudini și empatie culturală și interculturală; c) introducerea de conținuturi care abordează multiculturalismul; d) reajustarea manualelor și a auxiliarelor didactice” (Bunăiașu, 2015, p. 46).

3. Rezultate ale stagiului de mobilitate

Stagiul de mobilitate, desfășurat la Universitatea Jean Moulin Lyon 3, a vizat două obiective specifice ale cercetării și s-a finalizat cu sistematizarea următoarelor rezultate:

O.1. Analiza curriculumului din România, din perspectiva gradului de adecvare a structurilor curriculare la domeniul competențelor interculturale, conform strategiilor educaționale europene.

Rezultate obținute:

- a) sistematizarea perspectivelor teoretice și a studiilor în domeniul interculturalismului;
- b) dezvoltarea metodelor și instrumentelor specifice proiectelor curriculare interculturale, prin transferul cadrului teoretic aprofundat;
- c) analiza detaliată a aspectelor convergente și a diferențelor dintre curricula din România și curriculumul din alte țări europene, cu practici și rezultate bune în educația interculturală;
- d) un articol de cercetare, prezentat la o conferință internațională în România axat pe modelele educaționale de proiectare curriculară care și-au dovedit eficiența în curriculumul european și studii de caz privind sistemul educațional din Franța.

O.2. Dezvoltarea unor direcții strategice de integrare a valorilor interculturalismului, în curriculumul național.

Rezultate obținute:

- a) generalizarea elementelor modelelor curriculare, aplicabile în contextul multicultural din România și sistematizarea unui set de direcții strategice de dezvoltare a curriculumului intercultural în România;
- b) perfecționarea instrumentelor metodologice, elaborate și testate în cercetarea experimentală: modelul metodologic al elaborării, implementării și evaluării
- c) curriculumului intercultural în România; programul educațional *Relații sociale în societatea multiculturală*.

4. Concluzii

Analiza rezultatelor parțiale ale cercetării și ale stagiului de mobilitate confirmă, pe de o parte, ipotezele particulare și instrumentele metodologice promovate în cadrul cercetării; pe de altă parte, este valorizată atitudinea epistemologică în procesul de dezvoltare a curriculumului intercultural în România, formulată în spiritul sociologiei curriculumului și relevată într-un articol anterior:

“Paradigma sociologiei curriculumului facilitează transpunerea în modele educaționale a perspectivei sociale a « sincronismului european și a culturii critice românești » (Bădescu, 2003), în sensul valorificării identităților culturale în procesele și fenomenele specifice educației interculturale: enculturația, integrarea culturală, învățarea interculturală, transculturalitatea, management intercultural” (Bunăiașu, 2015, p. 48).

Bibliografie:

- Banks, J.A. (1993a). Approaches to multicultural curriculum reform. In: J.A. Banks & C.A.M. Banks, J.A. (Eds.). (1995). *Multicultural education: Issues and perspectives*. Boston: Allyn and Bacon
- Banks, J.A., Banks, C. (1997). *Multicultural education*. Boston: Allyn&Bacon.
- Bădescu, I. (2003). *Sincronism european și cultură critică românească*. Cluj-Napoca: Editura Dacia.
- Bădescu, I. (2014). Metodologia cercetării calitative. Interviu gen povestea vorbii. Despre metodele Noologiei. În: <http://sociologia-azi.ro/>
- Bunăiașu, C.M. (2015). Development perspectives of the intercultural curriculum in Romania. În: *Procedia Social and Behavioral sciences*, vol. 180/2015, Elsevier. <http://www.sciencedirect.com/science/journal/18770428/180>.
- Byram, M. & Zarate, G. (1997). Definitions, objectives and assessment of sociocultural competence. In: Byram, M., G. Zarate & G. Neuner (Eds.). *Sociocultural competence in language learning and teaching*. Strasbourg: Council of Europe Publishing.
- Jonnaert, P., Ettayebi, M., Defise, R. (2010). *Curriculum și competențe. Un cadru operațional*. Cluj- Napoca: Editura ASCR
- Nedelcu, A. (2003). *Învățarea interculturală în școală*. București: Editura Humanitas Educational
- Nedelcu, A. (2008). *Fundamentele educației interculturale*. Iași: Editura Polirom